

« درس هفتم: ابزارهای شناخت »

1. ابزارهای شناخت و معرفت را نام ببرید حس / عقل / قلب
2. حس چه نقشی در شناخت و معرفت انسان دارد؟ (حس چگونه باعث شناخت می شود؟ توضیح دهید)
یکی از ابزارهای شناخت ما حس است. ما به کمک حواس پنجگانه با عالم طبیعت آشنا می شویم و بسیاری از موجودات و ویژگی های آنها را می شناسیم و به تمایزها و تفاوت های آنها با یکدیگر پی می بریم.
3. انواع شناخت و معرفت را نام ببرید
شناخت حسی / شناخت تجربی / شناخت عقلی / معرفت شهودی / معرفت وحیانی
4. شناخت حسی را تعریف کنید. شناختی که انسان از طریق حواس پنجگانه خود درباره اشیا و رویدادهای پیرامون کسب می کند شناخت حسی نام دارد.
5. آیا شناخت حسی معتبر است؟ چرا؟ بله. گرچه گاهی در شناخت حسی خطا رخ می دهد اما این شناخت به قدری برای ما معتبر است که بر پایه آن زندگی می کنیم و از اشیا طبیعی بهره می بریم و نیازهایمان را برطرف می سازیم. یکی از نشانه ها و دلایل ارزش و اعتبار شناخت حسی، توانایی حس در شناخت تفاوت ها و تمایزهاست.
6. شناخت تمایزها و تفاوت های اشیا به وسیله ی حواس چه امکانی به انسان می دهد؟ با مثال بیان کنید
این امکان را به انسان می دهد که به کمک عقل خود از اشیا متفاوت استفاده های مختلف بکند مثلاً اگر در مقابل ما یک لیوان آب و یک ظرف غذا باشد، برای رفع تشنگی لیوان آب را برمی داریم و. برای رفع گرسنگی به سراغ ظرف غذا می رویم. این عمل به ما می فهماند که در تشخیص لیوان آب و غذا اشتباه نکرده ایم.
7. برخی از فواید و کارکردهای قوه ی عقل را بنویسید
انسان با استفاده از قوه ی عقل به تفکر و تعقل می پردازد. او با کمک این قوه می تواند حقایق را درک کند که توانایی درک آن از راه احساس ممکن نیست. این حقایق هم می تواند امور محسوس و طبیعی را شامل شود و هم امور غیر محسوس و غیر طبیعی را در بر می گیرد. عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته های حسی می تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد.
8. شناخت تجربی را تعریف کنید. شناختی که عقل انسان با همکاری حس به دست می آورد شناخت تجربیست
9. شناخت تجربی بیشتر در زمینه کدام علوم کاربرد دارد؟
علوم طبیعی و تجربی و آزمایشگاهی مانند شیمی، زیست شناسی و فیزیک
10. شناخت تجربی بر پایه کدام قواعد عقلی استوار است نام ببرید
 1. پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است (قاعده علیت)
 2. هر پدیده علتی ویژه دارد و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید (قاعده سنخیت)
 3. طبیعت همواره یکسان عمل می کند. (اصل یکنواختی طبیعت)

11. قانون یکسان عمل کردن طبیعت را با مثال شرح دهید. بر اساس این قانون، طبیعت و اشیای طبیعی همواره به صورت یکسان و یکنواخت عمل می کنند و هر چیز، خواص و ویژگی های ثابت خود را دارد برای مثال آب همواره خاصیت سیراب کردن و آتش همیشه خاصیت حرارت بخشی و سوزاندن دارد و این خواص ثابت بوده و تغییر پذیر نیست.

12. دو مورد از فیلسوفانی که نقش بسزایی در پایه گذاری علوم تجربی و تبیین قواعد عقلانی آن داشتند که نام ببرید. ارسطو (شاگرد افلاطون) و ابن سینا.

13. آیا نیروی عقل قادر به شناخت حالات درونی انسان هست؟ توضیح دهید

بله. نیروی عقل می تواند حالات درونی نفس مانند شادی، غم، درد و محبت یا عصبانیت و ... را شناسایی کند و درباره آن ها نظر دهد. مثلاً انسان می تواند به کمک عقل خود، علل پیدایش شادی و افسردگی را کشف کرده و در باره آن ها توضیح دهد.

14. شناخت عقلی را تعریف کنید. عقل قادر است بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفاً با تفکر و چینش استدلال، به حقایق برسد و دانش هایی را پایه گذاری کند به این قبیل دانش ها شناخت عقلی می گوئیم.

(شناختی که عقل انسان صرفاً با استفاده از تفکر و استدلال منطقی به دست آورد را شناخت عقلی می نامیم)

15. شناخت عقلی در کدام زمینه ها و علوم کاربرد دارد؟ فلسفه و منطق و علم کلام و ریاضیات

16. شناخت عقلی چه فایده ای برای انسان دارد؟ این امکان را به انسان می دهد تا یافته هایی سودمند درباره کُل هستی که امکان درک تجربی آن هیچ گاه وجود ندارد به دست بیاورد و این یافته های عقلانی را اساس سایر دانش ها قرار دهد و پایه های زندگی خود را بر آن ها استوار سازد

17. معرفت شهودی چیست؟ معرفتی است که از طریق قلب و بدون واسطه کسب می شود.

18. معرفت شهودی از چه طریقی حاصل می شود؟ این معرفت از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه و به تدریج و گام به گام حاصل می شود.

19. ویژگی های معرفت شهودی یا عرفانی را بنویسید. معرفت شهودی یا عرفانی از راه قلب به دست می آید ، بدون واسطه است ، نیازمند تهذیب نفس و سیر و سلوک عارفانه است. گام به گام و به تدریج حاصل می شود.

20. منظور از اینکه معرفت شهودی یک معرفت بی واسطه است چیست؟ یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی در قلب تجلی می کند.

21. علت نامگذاری معرفت شهودی به این نام چیست؟ (چرا معرفتی که از طریق قلب حاصل می شود را معرفت شهودی نامیده اند؟)

این گونه شناخت را بدان جهت شهودی می گویند که قلب انسان حقیقت را چنان در می یابد که گویا با چشم می بیند. عارف و سالک الی الله ممکن است بتواند در همین دنیا آخرت را مشاهده کند، علاوه بر طبیعت سایر عوالم را مشاهده نماید و وجود فرشتگان را هم واقعا بباید این قبیل مشاهدات از نوع شهود قلبی است و از راه چشم به دست نمی آید.

22. معرفت وحیانی را تعریف کنید. خداوند از طریق وحی و به واسطه پیامبران، معارفی را در اختیار بشر قرار می دهد که به آن معارف وحیانی می گویند. این معرفت برترین شهود قلبی و ویژه پیامبران است.

23. چه تفاوت هایی میان معرفت وحیانی با شهود عارفانه وجود دارد.

1. معرفت وحیانی از جانب خدا نازل شده است / شهود عارفانه مشاهده قلبی خود عارف است
2. معرفت وحیانی ویژه پیامبران است / شهود عارفانه هم برای پیامبران و هم عارفان و سالکان الی الله است
3. در معرفت وحیانی امکان خطا وجود ندارد/ در شهود عارفانه ممکن است شخص دچار خطا شود
- 24. شعر « دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند و اندر ظلمت شب آب حیاتم دادند »** با کدام یک از انواع شناخت مرتبط است؟ معرفت شهودی

نکات مهم درس: 1. مهم ترین ابزارهای شناخت و معرفت حس، عقل و قلب هستند

2. شناخت انواع مختلفی دارد که شامل حسی، تجربی، عقلی و شهودی می شود.

3. حواس پنجگانه شامل حس بینایی، شنوایی، چشایی، بویایی و لامسه است.

4. یکی از نشانه ها و دلایل ارزش و اعتبار شناخت حسی توانایی حس در شناخت تفاوت و تمایز اشیاست.

5. ارسطو که شاگرد افلاطون بود از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد.

6. به عقیده ابن سینا **قانون علیت** پایه و اساس هر تجربه ای است. و این قانون از راه تجربه و آزمایش به دست نمی آید.

7. ارسطو و ابن سینا هم در فلسفه تبحر داشته و هم از دانشمندان علوم طبیعی بودند.

8. **قانون علیت** یکی از قواعد اولیه تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده ای از آن استفاده می کند.

9. شناخت تجربی بیشتر در زمینه علوم آزمایشگاهی و طبیعی مانند فیزیک، شیمی و زیست کاربرد دارد.

10. از شناخت عقلی در علم فلسفه و منطق و ریاضیات استفاده می شود.

11. انسان با استفاده از **شناخت عقلی** می تواند یافته های سودمندی درباره کل جهان هستی کسب کند.

13. برای دریافت معرفت شهودی و عرفانی سیر و سلوک عارفانه و تهذیب نفس ضروری است.

14. برترین شهود قلبی، **وحی الهی** است.

15. در شهود وحیانی، خداوند کلمات و عبارات خود را بر قلب پیامبر نازل می کند و پیامبر آن ها را دریافت کرده و بدون هیچ دخل و تصرفی در اختیار انسان ها قرار می دهد.

16. **قرآن کریم** نمونه ای از معرفت وحیانی است که بر حضرت محمد نازل شده است.

17. ما می توانیم با **تأمل و تدبّر** در قرآن و به میزان توانایی و همت خود از بسیاری از حقایق و معارف آگاه شویم.

پایان درس هفتم